

TEKMOVANJE S PODROČJA SLOVENŠČINE ZA CANKARJEVO PRIZNANJE 2025/2026

1. RAZRED

GRIGOR VITEZ: ZRCALCE

Tekmovanje učencev osnovne šole od 1. do 7. razreda s področja slovenščine za Cankarjevo priznanje je interesno tekmovanje, katerega namen je spodbujanje in razvijanje branja zahtevnih besedil in ob tem izkazovanje višjih zmožnosti branja in pisanja. Po branju izbranih knjižnih del učenci pišejo nalogo na knjižno temo, s katero dokažejo svoje razumevanje in vrednotenje književnega besedila ter vanj smiselno, samostojno, inovativno in prepričljivo vključujejo tudi književno znanje. (Pravilnik o tekmovanju)

Zagotavljanje bralno-spodbudnega okolja le z bralnimi kotički ni dovolj učinkovito za tiste učence, ki ob vstopu v šolo že dobro berejo in za nadaljnji razvoj bralnih zmožnosti potrebujejo dodatne spodbude ter pristope za dvig ravni pismenosti (Saksida, 2016). Ključnega pomena pri tem so učitelji in bralni mentorji, ki znajo s skupnim (šolskim) branjem razvijati zmožnosti razumevanja in vrednotenja besedil, spodbujati k pogovoru o prebranem, spodbujati odzive na besedilo, izhajajoč iz individualnih izkušenj ali že doseženega književnega znanja, ki naučijo mnenja utemeljevati s konkretnimi odlomki iz knjig in nenazadnje tudi motivirati za pisanje o prebrani knjigi (Saksida, 2009).

Na osnovnih šolah se priprava na *Tekmovanje učencev osnovne šole od 1. do 7. razreda s področja slovenščine za Cankarjevo priznanje* vključuje v RAP kot samostojna dejavnost, z načrtovanimi približno tridesetimi učnimi urami letno za posamezno starostno skupino (npr. za 1. razrede). Ponekod pri mentoriranju vztrajajo matični učitelji, ki svoje učence najbolj poznajo in se temu posvetijo v okviru dodatnega pouka. Ne glede na organizacijsko obliko je ta čas zelo pomembna podpora mladim tekmovalcem, tako v književno-didaktičnem kot motivacijskem smislu. Vložen čas in trud se kasneje pozna tudi pri tekmovalnih pisnih dokazih.

V nadaljevanju so opisane bralne spodbude za didaktično obravnavo izbranih leposlovnih del, vendar ne kot obvezna vprašanja ali navodila, temveč kot ideje in predlogi za pogovore pred, ob, med in po branju. Ponujena izhodišča izhajajo iz komunikacijsko-receptijske didaktike mladinske književnosti in njene mrežne strukturiranosti didaktičnih enot – uvod z motivacijo, branje in literarnoestetsko doživetje, poglobljanje doživetja, ki je pomembna tako pri letnem

načrtovanju didaktičnih enot kot pri sprotne načrtovanju poglobljenega razvijanja različnih segmentov recepcijskih zmožnosti s sodelujočimi učenci (Kordigel Aberšek, 2008). Predlagana didaktična komunikacija izhaja iz izkušenj učiteljev/mentorjev. Seveda to ne zmanjšuje pomena avtonomnega odločanja vsakega mentorja, kako izpeljati didaktično podporo mladim bralcem. To je pomembno tudi zato, ker se dragocenega spontanega odziva mladih bralcev na izbrana besedila le ne da povsem natančno vnaprej načrtovati. Prav tega pa vam pri vašem letošnjem mentorstvu želimo čim več.

1. Predlogi strategij pred branjem

Ime dejavnosti	Opis
KAJ JE ZRCALO?	Vsak učenec dobi (ali si predstavlja) ogledalce. Izpeljemo pogovor. - Kaj vidiš v zrcalu? Kaj vse lahko zrcalce pokaže? - Ali se kdaj pogovarjaš sam s sabo v zrcalu?
IZGUBLJENO, NAJDENO	Učenci pripovedujejo, ali so že kdaj kaj izgubili (igračo, predmet ...), kako so se takrat počutili. Kdo jim je izgubljeno pomagal iskati? So izgubljeno našli? Kje?
GIBALNA IGRA: »KAR VIDIŠ, POKAŽI.«	Učenci posnemajo z giba, kaj bi lahko videlo zrcalce (npr. ptica – zamah z rokami, drevo – stojijo pri miru z dvignjenimi rokami).
ZVOKI NARAVE	Predvajamo posnetke (šumenje listja, ptičje petje, veter, dež) in učenci ugibajo, kaj bi zrcalce pokazalo, če bi to slišalo.
KAR VIDIŠ, POKAŽI.	Učenci posnemajo z giba, kaj bi lahko videlo zrcalce (npr. ptica – zamah z rokami, drevo – stojijo pri miru z dvignjenimi rokami).
UMETNIŠKA NAPOVED	Pokažemo nekaj umetniških slik narave (drevo, sonce, nebo, reka) in vprašamo: »Ali bi to lahko videli v zrcalcu?«
OGLED IN OPAZOVANJE SLIKE	Uporabimo ilustracijo zrcalca (pokažemo pravljično/preprosto sliko zrcalca v naravi). Učenci pripovedujejo, kaj se v zrcalcu vidi: nebo, drevesa, ptice ... »Kaj mislite, česa se zrcalce boji? Kaj lahko pokaže? Kaj vse lahko zrcalce pokaže? Samo mene ali še kaj drugega?«
POGOVOR O IN OB ILUSTRACIJAH - Kakšne se ti zdijo ilustracije v <i>Zrcalcu</i>? So bolj zabavne, smešne ali resne, žalostne? - Poišči v knjigi najbolj smešno, najzanimivejšo in nenavadno ilustracijo. - Katere junake je ilustrator Marjan Manček ilustriral kot smešne, zaskrbljene, navihane, nagajive, igrive, jezne, vesele, radovedne, prepirljive, odločne, sproščene, razmišljujoče, obupane, ponosne? - Je na ilustracijah književnih oseb kaj nenavadnega? Zakaj imajo oblačila? Zakaj hodijo pokončno kot ljudje, govorijo s človeško govorico ...? - Primerjaj ilustracije v knjigi <i>Zrcalce</i>, ki jo je ilustriral Marjan Manček, z ilustracijami Danice Rusjan na Župca.net (https://www.zupca.net/dnevna_soba/pravljice/zrcalce_ul.htm).	

2. Predlogi strategij med branjem:

POVEZOVANJE, NAPOVEDOVANJE, PREDVIDEVANJE BESEDILNIH SIGNALOV

Predlagamo, da se prvega branja zgodbe lotimo po naslednjih delih.

I.	
Vsebina knjige (od–do)	Didaktična komunikacija
NA LEDINI GOZDNE JASE JE LEŽALO ZRCALCE. ... ZRCALCE JE BILO TOREJ TU IN V NJEM SO SE OGLEDOVALI ZDAJ NEBO, ZDAJ SONCE, ZDAJ VEJEVJE, ZDAJ OBLAK, ZDAJ PTICE, KI SO LETELE NAD NJIM ...	Kako se je znašlo zrcalo na jasi? Kaj se pripovedovalec sprašuje? Čigava last je bilo zrcalo? Zakaj pripovedovalec razmišlja o pastirici, lovcu, otrocih? Kako so z zrcalcem povezani nebo, sonce, vejevje, oblak in ptice? Napovedovanje Kaj se bo zgodilo potem? Kaj misliš, čigavo je zrcalo? Razgovor o neznanih besedah/besednih zvezah in iskanje sopomenk: <i>ledina gozdne jase, pastirica, čreda.</i> Kako še rečemo zrcalcu ?

3

II.	
Vsebina knjige (od–do)	Didaktična komunikacija
... NEKEGA DNE PA PRIDE TAM MIMO ZAJEC. ... »DAJ, NAJ POGLEDAM!« ...	Kdo od živali prvi najde zrcalo? Kaj v zrcalu zagleda? Po čem se je prepoznal? O čem je zajec ob najdbi razmišljal? Kdo je zmotil zajca pri opazovanju svoje slike? Kako bi opisal počutje zajca? Katera čustva zaznaš v zajčevi izjavi <i>»Samo na noben način se ne morem spomniti, kdaj naj bi jo izgubil.«</i> ? Kako se je vedla verica? Napovedovanje In potem ...? Kako mislite, da se pravljica nadaljuje? Pripovedujte v parih ali skupini.

III.	
Vsebina knjige (od–do)	Didaktična komunikacija
... VEVERICA POGLEDA V ZRCALCE IN VIDI SVOJO PODOBO. ... NA, POGLEJ ŠE TI, IN POTRDI, DA JE RES, ŠOJICA! ...	Kaj vidi veverica, ko pogleda v zrcalo? Kako se je na sliko odzvala? Opiši počutje zajca in veverice med pogovorom. Kako sta se počutila, ko sta izjavila: »KAKO MOREŠ REČI KAJ TAKEGA!« in »NEUMNOST! TI NISI PRI PRAVI!« Zakaj sta se zajec in veverica prepirala? Kdo je imel prav? Kaj je v sliki videl zajec, da je bil tako prepričan, da je slika njegova? Kdo se pridruži zajcu in veverici zatem? Kaj ji drug o drugem povesta zajec in veverica? Sta se medtem že kaj pomirila? Poišči v besedilu dele, kjer sta se živali zmerjali. Veverica je morda našla rešitev spora. Kje to najdeš? Napovedovanje Kaj se bo zgodilo zdaj, ko je veverica povabila šojco, naj pogleda sliko in potrdi, da je ta veveričina? Pripovedujte v parih ali skupini. Razgovor o neznanih besedah/besednih zvezah: <i>podoba, nisi pri pravi.</i>

IV.	
Vsebina knjige (od–do)	Didaktična komunikacija
ŠOJA POGLEDA IN VIDI SVOJO SLIKO. ... TO SLIŠI MEDVED, KI GRE TAM MIMO. PRIBLIŽA SE, DA VIDI, ČEMU PREPIR ...	Kaj vidi šoja v zrcalu? Kako se na sliko odzove (v odzivu stopnjevanje: posmehljivo, prepričljivo, odločno, razburjeno)? Šoja je bila zelo zgovorna. Pripoveduj, kako je utemeljila, da je ta slika prav njena. Kdo se je približal razburjeni trojici? Napovedovanje Kaj bi se lahko zgodilo zatem? Pripovedujte/zaigrajte, z igro vlog prikažite, kako so se živali prepirale med seboj. Razgovor o neznanih besedah/besednih zvezah: <i>oba čudne pameti.</i>

V.	
Vsebina knjige (od–do)	Didaktična komunikacija
»KAJ PA SE JE ZGODILO? ČEMU TAKŠEN VIK IN KRIK?« VPRAŠA MEDVED. ... »TO JE MOJA SLIKA!« SE ODREŽE MEDVED ...	Kaj je zajec odgovoril medvedu? Zakaj tak prepir? Kaj pomeni, da je medvedu verica ugovarjala? Šoja je verici ugovarjala kar prepričljivo. Kaj je rekla? Kakšno vzdušja je vladalo v gozdu, ko so živali predstavljale vsaka svoje mnenje? S katerimi besedami bi opisal njihovo počutje, vedenje? Kakšen je bil odziv medveda, ko se je pogledal v zrcalo? Zakaj jih je označil za bedake in se iz njih smejal? Kaj jim je zažugal? Napovedovanje Kaj misliš, kaj se bo zgodilo zatem? Kdo se bo medvedu uprl? Kako bodo rešili spor? Razgovor o neznanih besedah/besednih zvezah: <i>ugovarjati, zaječi ves gozd, se odreže medved.</i>

VI.	
Vsebina knjige (od–do)	Didaktična komunikacija
SEVEDA SI NE ZAJEC NE VEVERICA IN NE ŠOJA NISO UPALI OPOREKATI MEDVEDU VELIKANU. ... IN MEDVED OBESI ZRCALCE NA STENO.	Se je tudi z medvedom kdo prepiral? Zakaj ne? Kaj je storil medved? Ali so se živali prestrašile medveda? Pojasni odzive družine, ko jim je oče medved pokazal svojo sliko. Zaigraj prizore mame medvedke in mladičev. Pojasni izjavo medvedkov: »SAJ TO SI TI, OČKA, KO SI BIL ŠE MAJHEN KOT MIDVA.« Kako se je počutil oče medved, ko sta mu sinova to povedala? Kaj jima je odvrnil? Zakaj je zrcalce obesil na steno? Kako to, da je vsaka žival v gozdu trdila, da je to njegova slika, medvedja družina pa je soglašala z očetom, da je to njegova slika? Pa se poglej v zrcalo še ti in se prepričaj, ali je slika res medvedova. Razgovor o neznanih besedah/besednih zvezah: <i>oporekati medvedu, odraca v gozd, moje pameti in moje krvi.</i>

3. Predlogi strategij po branju: INTERPRETACIJA, KRITIČNO IN USTVARJALNO RAZMIŠLJANJE O KNJIŽEVNEM BESEDILU

Literarnoestetsko branje, analiza besedila ob spodnjih vprašanjih in nalogah po drugem branju pravljice

- Kdo pravljico pripoveduje? Kje se je pravljica dogajala? Kdaj se je pravljica dogajala? Kako to veš?
- Katere osebe nastopajo? Opiši in predstavi njihovo ravnanje, počutje, značaj.
- Zakaj se živali niso uspele dogovoriti, čigavo je zrcalce?
- Ali je medved ravnal ustrezno? Utemelji svojo odločitev.
- Ali so se živali medveda prestrašile?
- Učenci narišejo, kaj bi oni videli v zrcalcu. Če želijo, lahko uporabijo kolaž (izrezke iz revij, nalepke).
- Kako je pisatelj prikazal živali? (Besedilo za otroke, sicer pa kritika družbe.)
- V katerih pravljicah si še srečal zrcalo ali kaj zrcalu podobnega? Otroci bodo gotovo poznali *Sneguljčico* bratov Grimm in Andersenovega *Grdega račka* (odsev vode), mogoče še Blažič: Grimmove (še *Rusalka*, *Rusalka in tolmun*, *Žabji kralj* ali *Železni Henrik*) in Andersenove pravljice (*Bezgovna mamka*, *Divji labodi*, *Stanovitni kositrni vojak*, *Rajski vrt*, *Snežna kraljica*), *Alica v čudežni deželi* ipd.

- Učenci se razdelijo v skupine. Vsaka skupina ima nabor slikovnih kartic. Sestavijo pravilno zaporedje slik/ilustracij, ki se pojavljajo v pripovedi. Na koncu ob sličicah zgodbo pripovedujejo.
- Učenci lahko izberejo glasbila ali predmete (bobni, palčke, ropotulje) in ustvarijo zvoke, ki ustrezajo eni od podob iz zgodbe (npr. veter, dež, ptičje petje, veverica, medved ...)
- Razredna razstava > Na tablo ali vrvico obesijo vse risbe »mojega zrcalca«, učitelj jih predstavi kot »galerijo čarobnih ogledal«.

4. Predlogi strategij po branju: TVORJENJE NOVIH BESEDIL

Kaj bi naredil ti, če bi na jasi videl živali, ki se prepirajo? (Opiši.)
Zajček, šoja, veverica so se medveda ustrašili. Kam in h komu so se odpravili? Izberi si eno žival in napiši, kaj in komu je pripovedovala o dogodku.
Kako bi se pravljica zaključila, če bi namesto medveda v pravljici nastopil tvoj očka? Opiši.
Kaj je zgodba povedala o živalih? (Opiši.)
Medvedu je na poti domov zrcalo padlo na tla. Katera žival ga bo našla? Spremeni pravljico.
Na gozdni jasi zajec najde kolo. Kaj bi se zgodilo, ko bi k njemu priskakljala veverica? Nadaljuj pravljico.
Živali združijo moči, saj želijo raziskati, kdo je izgubil zrcalo. Pripoveduj zgodbo, da živali najamejo detektiva.
Medved se je svoje slike naveličal in jo želi prodati. Sestavi oglas zanjo.
Kako se je zrcalo znašlo na travniku? Napiši zgodbo, ki se je odvijala, preden je zajec našel zrcalo.
Kako bi se odvila pravljica, če bi bile vse živali večje od medveda?
Kaj, če bi bile živali najboljši prijatelji? Kaj bi se zgodilo z zrcalom potem?

7

5. POVEZAVA ZRCALCA S SLOVENSKO ŽIVALSKO PRAVLJICO PO IZBIRI MENTORJEV

Predlogi vprašanj/nalog za povezavo med *Zrcalcem* in živalsko pravljico, ki jo mentor izbere bodisi sam bodisi skupaj z učenci.

- Kateri junaki so si med seboj podobni?
- Primerjaj dogajalna prostora obeh pravljic.
- Primerjaj začetka in konca obeh knjig.
- Nariši naslovnico za knjigo, v kateri bodo nastopale književne osebe obeh knjig.
- Ljubezen v zraku > Napiši zgodbo, kako se zajec (ali veverica/šoja/medved) zaljubi v osebo iz druge pravljice.
- Obisk v pravljico > Kako bi bilo, če bi osebe iz *Zrcalca* prišle v živalsko pravljico in obratno. Kaj bi se zgodilo, če bi se zrcalce znašlo v živalski pravljici?

- Kocke
 - Uporabimo dve kocki. Na obeh so na vseh 6 ploskvah napisane književne osebe iz vsake pravljice. Učenci mečejo kocko in si izmislijo pravljico o dveh junakih, ki si ju »vrgli«.
 - Uporabimo dve kocki. Na prvi so imena junakov iz ene/obeh pravljič, na drugi pa lastnosti oseb (smešen, zaskrbljen, navihan, nagajiv, igriv, zvit, jezen, vesel, radoveden, prepirljiv, odločen, sproščen, razmišljujoč, obupan, ponosen, zaljubljen, zasanjan, prestrašen, hudoben). Učenci povežejo obe »vrženi« besedi v zgodbo.
 - Uporabimo tri/štiri kocke: na prvi so zapisane osebe iz *Zrcalca*, na drugi osebe iz živalske pravljice, na tretji predmeti iz *Zrcalca*, na četrti predmeti iz živalske pravljice. Učenci izmenično mečejo kocke in si iz dobljenih besed izmislijo novo pravljico.

Po zaključku ustvarjalnih nalog se vedno pogovorimo, kako so se med ustvarjanjem počutili, kaj jim je dobro uspelo in kje so imeli kakšne težave. Vzeti si moramo čas, da otroci svoje izdelke predstavijo sošolcem.

8

MEDIJI, KI SO NAM LAHKO V POMOČ

- Gledališče Koper z Igorjem Štamulakom:
<https://www.youtube.com/watch?v=cSOnGyosqDE> (sneto 16. 8. 2025)
- Radio Prvi, *Lahko noč, otroci!*: <https://prvi.rtvsl.si/podkast/lahko-noc-otroci/54/175130169> (sneto 16. 8. 2025)
- Radijska igra, G. Vitez, *Zrcalce*, Cicibanov vrtiljak, Založba Mladinska knjiga, 1990 (sneto 16. 8. 2025)
- Radijska igra, G. Vitez, *Zrcalce*, [Kulturno umetniško društvo Oton Župančič Sora](#) (sneto 16. 8. 2025)
- Kratki animirani film *Ogledalce* (1985): <https://bsf.si/sl/film/ogledalce/> (sneto 16. 8. 2025)
- Župca.net: https://www.zupca.net/dnevna_soba/pravljice/zrcalce_ul.htm

Viri in literatura

- Blažič, M. M.:
https://www.academia.edu/13622138/Motiv_zrcala_v_mladinski_knjizevnosti_studij_primer_a_Grigor_Vitez_Zrcalce (sneto 16. 8. 2025)
- Haramija, D.: *Vloga živali v mladinski književnosti*:
<https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/1039>, str. 16, 302 (sneto 18. 8. 2025)
- Grigor, V. (2015). *Zrcalce*. Mladinska knjiga.
- Kordigel Aberšek, M. (2008). *Didaktika mladinske književnosti*. Zavod ZR za šolstvo Ljubljana.
- Saksida, I. (2009). Bralni dogodek s knjigo pred nosom: povabilo, ne ukaz. *Otrok in knjiga*, 36(74), str. 10. Mariborska knjižnica.
- Saksida, I. (2016). Cankarjevo tekmovanje v prvem razredu osnovne šole – izhodišča, mnenja, dosežki. *Otrok in knjiga*, 43(96), str. 10. Mariborska knjižnica.
- Zavod RS za šolstvo (2021). *Pravilnik o tekmovanju učencev od 1. do 7. razreda osnovne šole s področja slovenščine za Cankarjevo priznanje*. https://www.zrss.si/wp-content/uploads/2022/07/Pravilnik-o-tekmovanju-s-podrocja-SLO-za-CP_interesn_1_7_r_OS.pdf